

Sanna Kannisto ja linnun katse

Sanna Kannisto työskentelee luontokokemusten äärellä. Välillä se merkitsee tuulista säätä karulla niemellä Hangossa, välillä taas viikkokausien viettämistä sademetsissä Tyynen valtameren toisella puolen. Liikkeelle kannustava voima löytyy luonnosta: linnuista, kasveista ja maisemista.

Sanna Kannisto (s. 1974) on kuvannut eläin-, kasvi- ja maisema-aiheita parinkymmenen vuoden ajan. Kuvausmenetelmä on Kanniston itsensä kehittämä ja teokset on usein nimetty taksonomisesti. Teoksista välittyy keskittyneisyys ja rauha, joka on luonnossa työskentelyn perusedellytys.

Kannisto on kiinnostunut ihmisen halusta hallita luontoa sekä tutkia ja kerätä tietoa. Hän näkee myös itsensä eräänlaisena keräilijänä, joka liittää lajin toisensa jälkeen omaan kokoelmaansa. ”Tiedemies ja taiteilija saattoivat aikaisemmin henkilöityä samassa ihmisessä. Minua kiinnostaa työskennellä molemmista rooleista käsin”, Kannisto sanoo.

Hänellä on taiteilijana vapaus ottaa haltuun useita lajeja ja monenlaisia aiheita. ”Aiheen ei tarvitse olla edes erityisen hieno tai värikäs. Arkisuus ja tavallisuus kiinnostavat. Olennaista on se, miten kuvan onnistuu ottamaan”, Kannisto sanoo.

Valkoinen tausta

Kanniston teokset ovat usein asetelmallisia. Luonto esitetään valkoista taustaa vasten. Aiheena voi olla vaikka oksa, sammakko, perhonen, kolibrin lento tai nektarilepakon ruokailu. Silmiemme eteen lennähtävät myös näillä leveysasteilla viihtyvät linnut kuten sinitiainen (*Cyanistes caeruleus*), punarinta (*Erethacus rubecula*), pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*) ja hippiäinen (*Regulus regulus*).

SANNA KANNISTO
Bombycilla garrulus (Tilhi),
2017

pigmenttituloste, 120 x 170 cm
yksityiskokoelma

Kasvin tai eläimen eristäminen ympäristöstään näyttää sen uudessa valossa: harmaastakin linnusta kuoriutuu melkoinen tähti, kun kuvakoko kasvaa ja kuvattava kylpee kenttästudion valoissa.

”Oma kuvaamiseni on luonnon haltuunottoa. Luonto on totaalinen, hallitsematon ja toisaalta täydellinen, kaikkiin aisteihin vaikuttava”, Kannisto sanoo.

Kuvaaminen edellyttää tarkkaa suunnittelua. Kuvaustaustana toimii valkoinen opaali akryylilevy, jonka läpi kuultaa valo. Valaistus ja kuvausasetelma odottavat valmiina samaten kuin valikoima oksia, jotka on valittu lintuja ajatellen. Kannisto kertoo, kuinka kuvaustilanteessa tulee olla nopea, sillä linnut pitää vapauttaa pian. Jotkut linnut menevät oksalle heti, toiset ovat arempia. Usein yhteys ja hetkellinen luottamus kuitenkin syntyy, koska linnut ovat uteliaita ja älykkäitä. Vaikka kuvat ovat rakennettuja ja suunniteltuja tilanteet muuttuvat hetkessä. Monesti mukana on sattumia ja yllätyksiä, sillä eläimet käyttäytyvät omien aivoitustensa mukaisesti. Esimerkiksi tilhet, vihervarpuset ja punatulkut alkoivat ruokailla studiossa.

”Linnun kanssa oleminen on aivan erityistä. Siitä liikuttuu. Linnun katseessa on jotain arvoituksellista. Minä katson lintua ja se minua. Hetkellisesti meillä on jokin yhteinen ajatus. Se on eräänlaista ristikkäistä tarkkailua”, Kannisto sanoo.

Halu ottaa käteen ja näyttää

Kannisto on lapsesta asti halunnut tarkastella luontoa läheltä. Kanta-Hämeessä sijaitsevalla mökillä vietetyt lomat ja viikonloput merkitsivät seikkailua luonnossa. Kannisto keräsi hyönteisiä ja sammakoita. ”Minulla on aina ollut halu ottaa käteen ja tarkastella läheltä, katsoa yksityiskohtia”, hän kertoo.

Oma läheltä tarkastelemisen halu on kasvanut myös tarpeeksi päästä näyttämään muille. Asiat joista taiteilija itse innostuu ja vaikuttuu, kääntyvät teoksiksi. Valokuvaaminen on ajattelua, maailmankuvan jakamista. Joskus se on myös konkreettista yhteiseloä kuvattavien kohteiden kanssa. Esimerkiksi perhosia kuvatessaan Kannisto myös kasvatti niitä. Studion verhot olivat täynnä horsmakiitäjien munia ja toukat kulivat mukana jopa kesälomamatkalla.

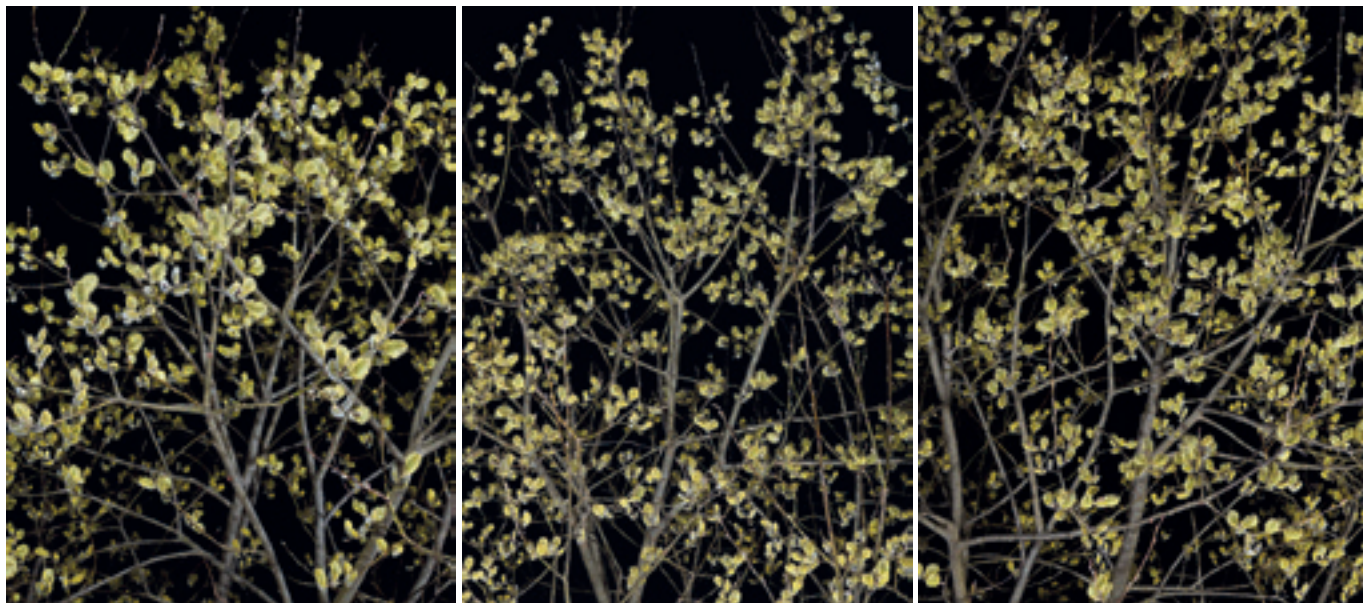
Luonnon kuvaamisella on vahva historia monen taiteilijan tuotannossa. Kanniston töitä katsoessa ajatukset vetävät samaan aikaan moneen suuntaan. Yhtäällä näytetään englantilainen Marianne North (1830–1890), joka matkusti ympäri maailmaa Brasiliasta Australiaan ja Uuteen-Seelantiin asti ja maalasi kasveja niiden omassa kasvuympäristössä. Hän matkusti ajalleen epätyypillisesti keskelle sademetsiä ja työskenteli paikan päällä. Toisessa ääripäässä nähdään systemaattinen kasvien keräilijä Karl Blossfeldt (1865–1932), joka kuvasi tuhansia kasveja ja niiden yksityiskohtia harmaata tai mustaa taustaa vasten. Hänen teoksensa ovat pelkistettyjä, asetelmallisia ja ornamentaalisia, kuin versio art nouveau arkkitehtuurista. Molempien ilmaisukieli oli ainutlaatuinen ja oma. He loivat luonnolle puitteet loistaa, joskin molemmat aivan eri lähtökohdista.

Myös Kannisto suuntaa valot, nostaa esiin ja näyttää meille kasvi- ja eläinkuntaa eri näkökulmista. Aikamme on kuitenkin aivan toinen kuin Northin tai Blossfeldtin. Tuolloin erämaat olivat tutkimattomia. Nyt näitä alueita ei juurikaan enää ole. Kannisto puhuu siitä, kuinka nyt ihminen määrittää missä luontoa saa ylipäätään olla ja mistä se karsitaan pois.

”Luontoa pitäisi voida suojella itseltämme”, Kannisto sanoo.

SANNA KANNISTO
Papilio machaon (Ritariperhonen), 2016
pigmenttituloste, 65 × 92 cm
yksityiskokoelma

SANNA KANNISTO

Landscape 28th of April, 2017

diasec, 140 × 105 cm, kolmiosainen teos
yksityiskokoelma

Maisemat

Sanna Kannisto on kulkija, katsoja ja välittäjä. Hän näyttää luonnon toisaalta yksityiskohtien, toisaalta kokonaisuuden kautta. Mittakaava vaihtelee linnun silmästä kokonaiseen metsään. Maisema voi löytyä yhtä hyvin Etelä-Amerikasta kuin Hangosta. Olennaista on läsnäolo. Kannisto puhuu maiseman haltuunottoon liittyvistä rutiineista, kävelystä, ideoiden hakemisesta ja itsensä väsyttämisestä fyysisesti.

Maiseman kokemiseen liittyy aika – vuodenaikojen vaihtelu, luonnon alituisen muuttuminen ja kiertokulku. Vuodenajat merkitsevät Kannistolle luopumista, melankoliaa ja odottamista, mutta myös jännittävää ihmetystä. Kaikki on kiinnostavaa.

”Haluaisin olla enemmän metsässä. Esimerkiksi Helsingin Myllypurossa ja Viikissä on talvisin hienoa harmautta, askeettisuutta ja niukkuutta. Kun kaikki muu on eleeöntä, sumu, vesipisarat ja maahan jäävä lumi korostuvat. Auringon näyttäytymisen harmauden keskellä on hieno hetki”, Kannisto sanoo.

Hän pohtii Hankoniemen tuulen tuivertamia mäntyjä ja vertaa niitä japanilaiseen puutarhaan. Lumisia päiviä pitää odottaa – ja toimia nopeasti. Vähän niin kuin lintujen ja oksien kanssa.

Ristiveto

Kanniston kuvat kiinnittyvät moneen taiteen ja valokuvan genreen. Niitä voi tarkastella suhteessa valokuvauksen historiaan, mutta myös muihin traditioihin kuten luonnontieteelliseen tapaan esittää luonto ja sen lajityypit. Kannisto on kiinnostunut esimerkiksi asetelmista sekä museoiden dioraamoista eli lavastetusta luonnosta, sen kasveista ja eläimistä. Tällä esittämisen tavalla on yhtä pitkä perinne kuin darwinilaisella tavalla esittää lajien synty. Olivathan luonnontieteelliset kokoelmat nimenomaan opetuskokoelmia, joihin luotiin havainnollisia esillepanoja myös suuren yleisön valistamiseksi.

Kuvaustavassa on samankaltaisuuksia muotikuvien, mainosten ja esimerkiksi muotokuvien kanssa. Tästä Kannisto on hyvin tietoinen ja viittaa itse muun muassa amerikkalaisen valokuvauksen klassikoihin, Richard Avedoniin (1923–2004) ja Irving Penniin (1917–2009). Heistä molemmat tekivät uraauurtavaa työtä valokuvauksen kielen uudistajina. Molemmat näyttivät ihmisen paljaana, mutta samalla roolin ja kuvaushetken suojaamana.

”Teoksissani on ristivetoa. Ne ovat samaan aikaan dokumentaarisia ja unenomaisia”, hän sanoo. Hetken päästä hän jatkaa pohtimista ja kysyy, ”voiko kuva olla samaan aikaan studiossa kuvattu ja yllättävä, suunniteltu ja intuitiolla tehty”.

Kyllä voi.

Lähteet ja kirjallisuus

Painamattomat lähteet

Pettersson, Susanna. Sanna Kanniston haastattelut
15.11.2016 ja 3.12.2016, Ateneumin taidemuseo.

Painetut lähteet

Fieldwork. Sanna Kannisto, 2011, Essay by Steve Baker.
New York: Aperture.

HIRVI-IJÄS, MARIA, 2014, *22 tapaa: taiteellinen ajattelu suomalaisessa nykytaiteessa*. Helsinki: Parvs.

Käärme Heliconiassa: valokuvia sademetsistä. Snake in Heliconia: photographs from rain forests. Sanna Kannisto, 2002. Esipuhe Jan Kaila, essee Kalle Ruokolainen. Helsinki: WSOY.

Kirjoittaja Dr. Susanna Pettersson Museonjohtaja
Julkaisun nimi: Veljekset von Wright. Taide, tiede ja elämä (2017)
Julkaisija: Kansallisgalleria / Ateneumin taidemuseo
ISBN 978-952-7067-54-3

Published with the permission of the author and Ateneum Art Museum,
Finnish National Gallery.